

באספת הנבחרים

הרבה טמפרמנט, גויים" לשאלת העברת החנוך לרשות הכנסת. תלמוד תורה אין זה ענין קטן במסורת ישראל. וראשית כל הסתדרות המורים. בעצם אין המורים בה "נוראים", כפי שאפשר היה להסיק לכאור דה מהתניינותם הגדולה לפעולות באספת הנבחרים. היתה כאן מקצת "בהלה" פלאכותית, מקצת ראייה קצרה כלפי העתיד. ובעיקר אי-הכנה בהערכת עמדת מפ" לגת פועלי א"י בשאלה זו. יתכן, שסיבת המתהוות המרובה היא גם בפעילות המופלגת של מרכז המורים. זוהי הפעילות המצויה אצל כל הסתדרות של בעלי האמנויות החפשיות, שאין צורך לבזבזו מרץ יתר לעורר את ההכרה ה"מעמדית" בקרב חבריהן. כל מגע בעניניהם מכיא תמיד לתגובה מופרזת. אולם נתגלה, שבכל זאת עלולים המורים להבין את הענין לאהר התנובה הרגשית.

אילו לא ה"ספרות" המרובה שהוציאו המורים לשוק בימים האחרונים לפני התכנס אספת הנבחרים, וראוי שסאת הפולמוס בתוך האספה היתה פחותה משהיתה ודברי התהלה למפעלו של המורה היו מרור בים משהיו — אבל למעשה נוכחו המורים גם כך, כי אמנם יודעים ידוע "אויביהם" להעריך את עבודתם והרדים לגורל החנוך כמאדם. שוא איפוא הפחד שהור טל במחניהם. לא "אויבים" כמו עליהם אלא ידידים נאמנים, שכנראה, יודעים את מצב הענינים בסוכנות יותר טוב מהם, ודואגים למפעל החנוך מתוך יחס כנה, ללא חשבונות פוליטיים.

החשמל הרב פורק בישיבה זו. ועם סיום הישיבה נוצרה ההכנה האמתית בין המורים ובין הפועלים, נתחדשו היחסים הטבעיים אשר בשנים האחרונות נבר בהם הנכר. וזו ההחלטה הטובה ביותר שיכלה להתקבל. היתה חרדה להעברת החנוך והיא ישנה. והועדה המד שותפת עם ב"כ המורים שתעסוק בפרטי התכנית למצוא את הדרכים והאמצעים לקיום החנוך ברשות הכנסת תעבור מתוך יחסי אימון, וזה העיקר. מה שלא הושג במו"מ בין מרכזים הושג בישיבה באספת הנבחרים, כשכל פרשת החנוך נגולה בפני הפורום הרחב של הצבור הארצישראלי כולו.

היתה זאת ישיבה מטהרת. סופה מעיד על תחילתה. לשה היה לנבא כי כך תסתיים ישיבה זו. וזכות גדולה לאספת הנבחרים על הסיום הטוב — אות חותך לחיוניותו של ענין החנוך ולנא-מנות המעונינים.

עמדתם של הרביוניסטים בשאלת החנוך גם היא אות חותך לתלישותם מעצם הענינים, עמדה מלר גית רדיקלית כביכול — למסור את החנוך בידי הממשלה.

אכן, זוהי מדיניות קלה, ברור כשמש.

ראויה לציון "הממלכה בתוך ממלכה" של יו"ר הועדה המתמדת. הוא יושב לו — ליר שולחן מיוחד, מן הצד לנשיאות, תיק הניירות לפניו וכולו אומר — מעצמה נפרדת, רבת יכולת. ויש כאן שלשלת יוהסין, תחילה "סיניורן קונבנט" — לפני התכנס אספת הנבחרים, ואחר ועדה מתמדת, היינו תמצית האספה. בהגיע הדברים לידי תיזוקי הדעות בין אנפים ומפלגות העלולים לערער את סדרי העולם בישיבה הפליגית, קם לפתע יו"ר הועדה המתמדת ומסביר את תמצית התמציות — כבר קדמוכם, יש אנשים חיוודעים לקדם את פני הרעה והענין הוא כך וכך. כי על כן המציאו אנשים נבונים מוסד נפלא כזה כועדה מתמדת עם יו"ר ליר שולחן מיוחד לצד הנשיאות שחשוי בתו בולטת ברגע המתאים, בכל שעת דחק.

ומסוג שני: ב"אינטרננום", בימים שבין מלכות למלכות, כשועד לאומי אחד יוצא וועד לאומי שני עומד להכנס, הן עלול העולם לשוב לתוהו — תופס לו שביתה חבר הנחלת הועד הלאומי היוצא. בדיארנו ליר

שביתה חבר הנהלת הועד הלאומי היוצא, בן-צבי, ליד אותו שולחן מן הצד וגומר ענינים שוטפים. תיק העור טעון חמרים חמרים והמוכר מוציא מתוכם ניר אחד ניר, קורא, רושם, עונה, הותם, משמיד ומשמיר נירות, שאינם בני ערך כנראה, ומשליכם אל הסל והחומים עם העולם שזורים. הועד הלאומי נוע ינוע צבאות השמים והארץ לא פסקו מלכת.

ב"כ הסיעות בנות ציר אחד מופיעים כקונסולים של ממלכות רחוקות, הופעת האיש היא בבחינת הופעת המטעמה בילה — ב"כ מפלגת הקבוץ הארצי, מאיר יערי, לא הפתיע בעמדת מיוחדות. דבריו להגנת וייצמן בויכוח הפוליטי הוציאוהו מכלל הששנות לעמדה שמא-לית דוקא. אולם עמדתו לא זיכתהו עדיין להוות סיעה מיוחדת. אם הוא רואה עצמו „עצם מעצמותיה ובשר מבשרה של מפא"י" אין ההתגדרות האידיאולוגית מוצדקת. אם יש „ניואנסים" שונים הרי ישנם אלה אף בתוך התחומים. זרם אינו מפלגה. אין צורך למשמש זרמים ואין הכרח להתגדר בהם. התנועה הקבוצית חזקה למדי לכל יושטטשו זרמיה.

בדרך כלל נתאכזב חלק גדול מקהל הרואים שבא לאספת הנבחרים ועוד יותר הקהל שמהוץ לאולם הרביוניסטים, הובכי ההפתעות, הפתיעו גם הפעם, אולם בהתנהגות השקטה והמתונה. זכנן אין חומר „פיקנטי" — אבלו פיליטוניסטים ואבלו קוראיהם אתם. כה עברו כמעט ארבע ישיבות — היינו רוב ישי-בותיה של אסהנ"צ. הרביוניסטים שומרים על התנהגות הטובה — ומפריחים שמועות, כי הפצצה בוא תבוא. לאחר כמה ישיבות כמעט שאין מאמינים בשמועות אלה. אורי צבי מתארה ברצון להכרת השמאל, קושר שיתות עם חבריו מלפני „אוקטובר" ש„בצר שכנגד" ולהוט אהרי ויכוח אתם. בינינו לבין עצמנו אין חברת העו"ד בן-עמי, למשל, מעוררת ענין רב. היה, איפוא, שקט, בתכלית השקט — יש אומרים — פקודה ניתנה מלמעלה, מפי הנכורה, מפי ז'בוטינסקי עמי עצמו — הוו אנשים מן הישוב, הוו מתנגנים באספה"נ. וכך הוה. משמעת צבאית. טוב. טוב מאד. אבל פטור בלא כלום אי-אפשר. הגיץ נפל מסמ"א — והפשתה אינו יותר מפשתה — ועלה עשן.

היה"ה „אגרסיבי" ביותר הוא ארם. פיו מלא רוממות ההתנגדות לכל המוסד הקליריקלי הלזה הנקרא אהנ"ב, אולם כל עצמותיו תאמרה שחיה בו כדג במים אדי-רים. אשר ביהם לסיעה הזאת, היינו, לארם, אין כל הששות של יציאה מהכנסת, אם כי ההשתתפות בה רשות היא. בהופעותיו היו כמה „סיקסוקים" של „חרש", אבל אין כל ספק: הלוך ילך בתלם כאחד נושאי המשך, זהרורים יישרו. וכו כמה אפשר לשבת בבדידות מזהירה בקלוב של פוע"צ ולהעמיק הקר בני-גודי האידיאולוגיה של יצחקי? פסיעותיו הראשונות היו מוצלחות למדי. הוא עוד יתגלה כאחד מבפנים. לא בן המעצמה הפועלי-ציונית השניה — בדמות אברטוביץ. אותו ניתוח כלכלי עמוק, אותה דוגמטיקה סלעית שנתגבשה מיד לאהר שנתקרה כדור הארץ ואותה ישרנות תיאורית, העשויה לכלי חת מפני תנועת החיים. בדרך כלל טוב שישנו גם גוון כזה בבית נבחרים.

ב"כ הקבוץ הארצי השומר הצעיר או — כגידר הישיבה בעניני ההגוך קרובה לסיום. גם הממ"ל לכתיות החנוכית כבר נשמעה. בעצם הרי זאת הישיבה האחרונה לפני קבלת ההחלטות. דברי הסיעה עוברים ללא כל איפקט. אנשים החיים על אפקטים — לא על נקלה ישלימו את העמידה בצל. וכלי רקיות אי אפשר. אבל כאמור חזקה הגזירה מלמעלה — כנראה היתה זאת תגובת המנהיג על הקונגרס הרביוניסטי. הצנוע מאד מאד שנתקיים בת"א אך לפני ימים מספר — והנה ריות והצלה עמד להם מהטלגרף: מקדונלד אמר

מה שאמר בפרלמנט. בין רגע — שונה מראה פניהם תכלית שינוי. הם שוב על הסוס. כל הסיעה הרביזיוניסטית לבשה חגיגות. המנהיגים במעליהם העלי יוגים נכנסים בסך לאסנה"ב, ניר מתנופה בידי ויינר של, פונדויזל אחוז התרגשות. אורי צבי בוער בשלי הבת אדומה, כולו ז'יסטה של נצחון, האיש הממלכתי העו"ד בן-עמי קורא בעיני מנהיגיו כי עליו להיות סוער — והכסאות הרביזיוניסטיים זזים ממקומם תיהם: להקריא, להקריא! הכל, אימרו, ראו היכן פולני טיקה יש — בקיצור, כל הסיעה הזאת מעמידה פנים, באילו לידיה נפל הצ'רטר על א"י. ואכן היו"ד של הארפה מקבל את ה"דוקומנט הרביזיוניסטי" ומקריאו. מלגומה של סט"א אומרת כי מקדונלד אמר בפרלמנט שהפירוש על הספר הלכן הוא אך פירוש וכו'. שום דושה. האספה עוברת לסדר היום.

ההיתה התפוצצות? הפתיל נדלק, אבל התפוצצות לא היתה, כאשר יארע אצל מתנקשים, מכינים הכל, הכל — ולא כלום. היה זה מומנט "טראגי" — פצצה שלא נתפוצצה. טראגי באמת. ובלשון המאמר הראשי: לי היה עצוב מאד מאד.

הישיבה האריכתא, האחרונה. כמשך כל היום עברו זועדות והועדה המתמדת. עם הערב משתררת ההרגשה בין הצירים כי הכל מוכן כבר.

כמוזון נפגשים חברי כל הסיעות. בפנים, באולם הישיבות, מזבירים על תקנון ולא כל הצירים זקוקים לפרטי הדברים. המזון הומה. מצב הרוחות קל. המומד חים להשכיח הבנה בין הסיעות מרורים בהרכבת המי: ניסטריין. מתלהשים, מעלים קומבינציות, עוסקים בהי כנה הרדית. זהו טיפוס מיוחד של אנשים, המתגלים בכל כוהם אך בשעות ההרכב. בלעדיהם לא היה כל משטר מסתדר בעולם. הכרת פניהם תענה בהם כי המפתחות הם בידיהם, בידיהם בלבד.

כל יתר הצירים מרגישים עצמם כולם, כאהרי העבודה, כל אחד מילא ככל שידו הגיעה את המוטל עליו ויכול לגמוע את כוס התה, במצפון שלו. עוסי קים קצת בשיחה בטלה, תוהים על קנקניהם של אחרים, צוישיבה בפנים האולם דנה על התקנון. המומחים לדבר שבכל הסיעות מגלים את נשרונותיים.

קרוב לחצות לילה מכריזים על הפסקה. עוד ישיבה אחת של הועדה המתמדת ותיפתח הישיבה לקבלת החלטות. הצירים שאינם חברי הועדה המתמדת דואים עצמם כאבר מדולדל, מהפשים להם מקלט בבית קפה לבלות את השעה עד הפתח הישיבה. ברצון היו שוכבים לישון. הצעירים שבהם אינם שקטים. הוקת הקהלות אינה נותנת מנוח. ההכרה להיות כפות לרבינות בכמה וכמה עינים נראה בהגבלת חופש המצפון. והויכוח חם מאד. האתיאיסט טוען, שאין הוא רוצה שיבריהוהו לסדר את עניניו האינטימיים, כנשואין אצל הרב קוק. נשואים אזהריים. ועל זה באות השוכות רבות המערערות על כל ענין המלהמה בדת בצורתה האפיקורסית משכילית, ונשמעת הצעה רצינית שמפא"ו תקדיש מועצה מיוחדת לביירת עיני בשאלות הדת. הענין רציני הוא. אפיקורסות סתם אינה מספיקה.

בא הרגע המכריע. ישיבת ההחלטות. אותה הקי לגת במצב הרוח ששרדה בראשית הערב נגזזה. עם נקי שות הפמיש תופסים כל הצירים את מקווייהם — ישיבה מלאה ממש. המתיחות גוברת. גם רוגזה שבלי אנת. הלופי הצהרות בין הסיעות. הגדרות לטיב הציר נגת של כל אהת. מיון. הרביזיוניסטים דורשים את ההחלטות המדיניות בראשונה, כי על כן הפוליטיקה היא הקובעת. הנקודה המכרעת — אי השתתפות הישוב כמו"מ עם ממשלת אנגליה. קריאות הבינים תוכפות, רזוזוב הזקן יורה הציהערות ממקומו כאילו מתוך צורך למלא את אשר החסיר בשתיקתו עד עתה. לאחר שהצעת אברמוביץ לדהות את המ"מ לא מצאה לה תומכים, משום שהחזון, המציע, לא מצא הן בעיני

יגמלוהו בשום שחוק, השליך לא שם וכן בעני
המתפללים, נעשה גם המזרחי רגשני מאד והאזירה נת-
חשמלה מאד. פון ויזל רואה כמו"מ לא פחות מעלבון,
הרפה, פוגרום, ואורי צבי גרינברג נענה אבתריה: צבוק
טומוטס. ולאחר שנכנסה ההצעה למסור את הענין
לדיוגו של הועה"ס, באה הצהרתם של הרביווניסטים
כפי וינשל — כי סיעתם עוזבת את האסיפה. הנימוק
המכריע: „אנחנו עמים שונים". העם הרביווניסטי
קם ויוצא. הפצצה נתפוצצה.

אחרי הפסקה קצרה עובר המזרחי לכסאות הרביו-
וניסטים. הי"ד מככה את האבירה ומביע את אמר-
נתו בתחית המתים. אבל המשבר לא עבר. בשם אחינו
הספרדים מודיע אלמליה כי עדתו לא תשתתף בזה"ס,
מתוך קנאה שתעורר גם המזרחי ומודיע הודעה מעין
זו. לעומת אלה מודיע ארם חגיגית שהוא נשאר על
המקום. העצבים מתוחים.

מכרזים הפסקה.
השחר בוקע. הצדדים מתחילים להתכבה מההת-
עקשות שבישיבה. שעתם של משכני שלום הגיעה.
ההכנה ההרדית נעשית בפנות שונות של האולם. בין
הברו מפא"י מתלוצצים: אולי אנחנו נודיע שאננו
מסתלקים ויבואו לבקש אותנו. אור היום עולה ומגיע.
מנורות החשמל כבו, הקבוצות מדוינות. עוד מעט ועוד
מעט וההכנה ההרדית תוקם.

בינתיים הספיקו כמה וכמה מן הצירים לגרש את
שארית השינה מעיניהם. הכניסה לאולם הותרה גם
לאנשים מן הצד. מצב הרוח נשתנה. דופקים בשולחן
והאספה מתחדשת.

הספרדים נכנסים לזה"ס, המזרחי נכנס לזה"ס,
הציונים הכלליים, הנשים, התימנים, כולם נכנסים
לזה"ס.

מקבלים החלטות. שרים התקפה. השעה העשירי
רית בבוקר.

פון ויזל ברדתו מן המדרגות בצאת העם הרביו-
וניסטי מן האספה הביע את רגשותיו והערכתו:
— איינע היסטארישע נאכט!

זהו הליל ההיסטורי השני במשך שבועים מאז
הקונגרס הרביווניסטי בתל-אביב.
לילות היסטוריים צפופים.

י. רואה